

Uchwała z dnia 4 czerwca 2008 r.

II UZP 4/08

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 czerwca 2008 r. sprawy z wniosku Krzysztofa O. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w W. o wysokość emerytury wojskowej, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 listopada 2007 r. [...]

„Czy pod pojęciem uposażenia należnego w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej należy rozumieć uposażenie w wysokości odpowiadającej grupie uposażenia, do której zostało zaseregowane zajmowane przez żołnierza zawodowego stanowisko służbowe, czy też uposażenie faktycznie mu wypłacone w ostatnim miesiącu pełnienia służby na podstawie art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2003 r. Nr 176, poz. 1242 ze zm.) w związku z zawieszeniem go w czynnościach służbowych ?”

p o d j ą ł uchwałę:

Uposażeniem należnym w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, które stanowi podstawę wymiaru emerytury wojskowej (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.), w przypadku zawieszenia uposażenia na podstawie art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 176, poz. 1750 ze zm.), jest uposażenie wypłacone w wysokości ograniczonej tym przepisem w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej.

U z a s a d n i e n i e

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne ujawniło się w następującym stanie faktycznym. Wnioskodawca Krzysztof O. (urodzony w dniu 9 maja 1963 r.) zawodową służbę wojskową pełnił w okresie od dnia 1 września 1983 r. do dnia 31 maja 2006 r. Rozkazem personalnym [...] Dowódcy Wojsk Lądowych z dnia 12 czerwca 2004 r. wnioskodawca z dniem 1 lipca 2004 r. został wyznaczony na stanowisko służbowe starszego specjalisty Oddziału Bazy Szkoleniowej Pionu Szkolenia Dowództwa Wojsk Lądowych, ze stopniem etatowym podpułkownika i grupą zaszeregowania uposażenia zasadniczego według stanowiska służbowego [...] w wysokości 4.360 zł.

Postanowieniem z dnia 23 marca 2006 r. prokurator Wojskowej Prokuratury Okręgowej w W. zastosował wobec wnioskodawcy środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych w związku z postawieniem mu zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k. w zbiegu z art. 271 § 3 k.k. Skutkiem tego, dowódca wojsk lądowych, rozkazem dziennym [...] z dnia 31 marca 2006 r., skierował wnioskodawcę od dnia 24 marca 2006 r. do wykonywania zadań służbowych w Oddziale Planowania i Koordynacji Pionu Szkolenia, a zakres obowiązków służbowych miał określić Szef Oddziału Planowania i Koordynacji. Tym samym rozkazem wydanym na podstawie art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 179, poz. 1750 ze zm. powoływanej dalej jako ustawa o służbie wojskowej) wnioskodawcy zawieszono od najbliższego terminu płatności połowę uposażenia zasadniczego oraz dodatki o charakterze stałym, a także wypłatę należności pieniężnych związanych ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej, w konsekwencji w kwietniu i maju 2006 r. miesięczne uposażenie wnioskodawcy wskutek tego zawieszenia, wyniosło 2.180 zł, tj. połowę uposażenia zasadniczego.

W związku z dokonaniem przez wnioskodawcę wypowiedzenia stosunku służbowego szef Sztabu Generalnego WP (rozkazem [...] z dnia 6 maja 2006 r.) zwolnił go z zawodowej służby wojskowej i przeniósł do rezerwy. Zwolnienie ze służby nastąpiło z dniem 31 maja 2006 r., po upływie skróconego, na prośbę wnioskodawcy, okresu wypowiedzenia. Równocześnie pięcioma decyzjami wydanymi 31 maja 2006 r. [...], dowódca wojsk lądowych zawiesił wnioskodawcy wypłatę: 1) ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop, 2) uposażenia przez okres jednego roku zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, 3) gratyfikacji urlopowej niewykorzystanej w roku zwolnienia ze służby, 4) dodatkowego uposażenia rocznego za rok 2006, 5)

odprawy w związku ze zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej, do czasu spełnienia przez wnioskodawcę przesłanek określonych w art. 92 ust. 2 ustawy o służbie.

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2006 r. prokurator Wojskowej Prokuratury Okręgowej w Warszawie na podstawie art. 253 § 1 k.p.k. uchylił środek zapobiegawczy zastosowany wobec wnioskodawcy, argumentując, że ustały przyczyny, które spowodowały jego zastosowanie, bo wnioskodawca został zwolniony z zawodowej służby wojskowej i przeniesiony do rezerwy, a więc pozbawiony z dniem 31 maja 2006 r. zajmowanego stanowiska służbowego starszego specjalisty, którego dotyczyło zawieszenie w czynnościach służbowych.

W dniu 2 czerwca 2006 r. wnioskodawca złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury wojskowej, załączając wydane w dniu 2 czerwca 2006 r. przez [...] Batalion Zabezpieczenia Dowództwa Wojsk Lądowych zaświadczenie o wysokości uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzy zawodowych do celów zaopatrzenia emerytalno-rentowego. W zaświadczeniu tym wskazano, że ostatnie uposażenie wypłacono w maju 2006 r., a w ostatnim miesiącu ostatnio na zajmowanym stanowisku służbowym przysługiwało wnioskodawcy: 1) uposażenie zasadnicze według stanowiska służbowego grupa [...] - 4.360 zł; 2) dodatki stałe: - za długoletnią służbę wojskową - 872 zł; 3) dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie 436 zł.

Decyzją z dnia 21 lipca 2006 r. Wojskowe Biuro Emerytalne w W. przyznało wnioskodawcy (od dnia 1 czerwca 2006 r.) emeryturę wojskową w wysokości 70,88% podstawy jej wymiaru, którą stanowiło uposażenie należne - według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, tj. w dniu 31 maja 2006 r. - uposażenie zasadnicze według grupy [...]: 50% uposażenia zasadniczego w wysokości 2.180 zł, bez żadnych dodatków. Emerytura obliczona od takiej podstawy wymiaru wyniosła 1.545,18 zł.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, stwierdzając, że stosownie do art. 5 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa O zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy), podstawę wymiaru emerytury stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, zaś takie „uposażenie” jest definiowane w art. 3 ust. 1 pkt 8 tej ustawy jako uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym i

miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, należne żołnierzowi zawodowemu stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej. W konsekwencji do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy należało brać pod uwagę wypłaconą z góry (art. 81 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej) wysokość miesięcznego uposażenia należnego 1 maja 2006 r., gdyż stosunek służbowy wnioskodawcy ustał z końcem tego miesiąca. Na poparcie swojego stanowiska Sąd Okręgowy przywołał wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 października 1996 r., III AUr 42/96, (Apel.-W-wa 1997 nr 1, poz. 3), w którym wskazano, że „zgodnie z art. 5 ustawy zaopatrzeniowej zasadą bezwzględnie obowiązującą jest, że podstawę wymiaru emerytury żołnierza zawodowego stanowi wysokość uposażenia otrzymywanego w dacie zwolnienia ze służby”. Sąd Okręgowy podkreślił, że art. 78 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej, zgodnie z którym - wysokość uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego jest uzależniona od grupy uposażenia, do której zostało zaszeregowane zajmowane przez niego stanowisko służbowe, nie jest jedynym przepisem regulującym wysokość uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych. Kwestie uposażeń reguluje także w pewnych wypadkach art. 92 ust. 1 ustawy, który wprowadza ustawowe, a więc niezależne od decyzji administracyjnej organu wojskowego, zawieszenie połowy uposażenia w sytuacji, gdy wobec żołnierza zostanie zastosowany środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych. Wysokość uposażenia zasadniczego żołnierza uzależniona jest zatem od grupy uposażenia, do której zostało zaszeregowane stanowisko służbowe, ale z uwzględnieniem art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej. Skoro do chwili orzekania brak w zebranych w sprawie materiale informacji o umorzeniu postępowania karnego w stosunku do wnioskodawcy lub o uniewinnieniu od popełnienia zarzucanych mu czynów, to „nie zaszły przesłanki wymagane dla ustania zawieszenia 50 % uposażenia stosownie do art. 92 ust. 2 ustawy o służbie wojskowej”.

Rozpoznając apelację wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny powziął istotną wątpliwość co do wykładni użytego w art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy pojęcia uposażenia należnego żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, które stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej (z tytułu niezdolności do pełnienia służby wojskowej). Nowelizacja art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, dokonana z dniem 30 lipca 2005 r., na mocy art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin

oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 130, poz. 1085) polegała na zastąpieniu określenia „na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym” określeniem „w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej”. W ocenie Sądu Apelacyjnego, prowadzi to do wniosku, że „skoro o wysokości podstawy wymiaru emerytury decyduje uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, to będzie to uposażenie należne za ten ostatni miesiąc”. W tej koncepcji nastąpiło „jakby oderwanie od wyznacznika w postaci ostatnio zajmowanego stanowiska służbowego rozumianego - według definicji legalnej zawartej w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o służbie wojskowej - jako usytuowanie żołnierza zawodowego w hierarchii służbowej jednostki organizacyjnej, z określonymi dla tego stanowiska między innymi nazwą, stopniem etatowym, grupą uposażenia”.

W sprawie jednak problem nie wiąże się z zakresem znaczeniowym określenia „w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej”. Wnioskodawca był bowiem wyznaczony na stanowisko służbowe i do dnia zwolnienia ze służby nie został z niego zwolniony. Wprawdzie zawieszono go w czynnościach służbowych i został skierowany do wykonywania innych zadań określonych „przez przełożonego dyscyplinarnego (w innym Oddziale Bazy Szkolenia - Oddziale Planowania i Koordynacji), jednakże nadal pozostawał w służbie na wyznaczonym stanowisku, nie wykonując wprawdzie czynności przynależnych do tego stanowiska, ale inne. Dlatego problem w sprawie w gruncie rzeczy sprowadza się do wykładni określenia użytego w art. 5 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, a mianowicie - uposażenia należnego żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, które stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej. Ostatnim miesiącem pełnienia przez wnioskodawcę służby był maj 2006 r., za który faktycznie wypłacono mu jedynie uposażenie zasadnicze zmniejszone o 50%, bez dodatków. Pojęcie, którym posługuje się art. 5 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej może być rozumiane tak, jak przyjął Sąd Okręgowy za organem rentowym, czyli jako uposażenie faktycznie wypłacone w ostatnim miesiącu pełnienia służby jako należne w związku z zastosowaniem art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej wobec zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych, bądź może być wykładane jako uposażenie w wysokości odpowiadającej grupie uposażenia, do której zostało zaszeregowane zajmowane przez żołnierza zawodowego stanowisko służbowe”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji ustalając znaczenie „uposażenia należnego” określonego w art. 5 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej słusznie

odwołał się do definicji terminu „uposażenie” zawartej w art. 3 pkt 8 tej ustawy. „Jeżeli w ustawie ustalono znaczenie pewnego określenia w drodze definicji, w obrębie tej ustawy - bez wyraźnego upoważnienia - nie wolno posługiwać się tym określeniem w innym znaczeniu. Zgodnie z definicją legalną pojęcie uposażenie oznacza - ‘uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym i miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, należnych żołnierzowi zawodowemu stosownie do przepisów ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych”. W konsekwencji podstawę wymiaru świadczeń z zaopatrzenia stanowi uposażenie zasadnicze z dodatkami, należne (przysługujące) stosownie do przepisów ustawy o służbie i należne w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej. Zgodnie z ustawą o służbie wojskowej, żołnierze zawodowi otrzymują uposażenie i inne należności określone w ustawie (art. 71 ust. 1 ustawy o służbie), co oznacza, że każda zmiana wysokości uposażenia powinna znajdować oparcie w przepisach prawa. „Uposażenie składa się z uposażenia zasadniczego i dodatków do tego uposażenia (art. 72 ust. 1 tej ustawy). Prawo do uposażenia powstaje z dniem rozpoczęcia pełnienia przez żołnierza zawodowej służby wojskowej, zmiana wysokości uposażenia następuje - jeśli chodzi o jego obniżenie, które ma miejsce w razie zaistnienia okoliczności powodujących obniżenie - z pierwszym dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstały okoliczność uzasadniające tę zmianę (art. 76 ust. 1 i 2 pkt 2 tej ustawy). Wysokość uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego jest uzależniona od grupy uposażenia, do której zostało zaszeregowane stanowisko służbowe przez niego zajmowane, co wynika wprost z art. 78 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej. Stosownie do art. 89 ust. 1 tej ustawy w okresie urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych z powodu choroby albo pozostawania w rezerwie kadrowej lub dyspozycji żołnierz zawodowy otrzymuje, z zastrzeżeniem art. 90 ust. 1, uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym, z uwzględnieniem powstałych w tym okresie zmian mających wpływ na prawo do uposażenia lub jego wysokość. Natomiast w myśl art. 92 ust. 1 omawianej ustawy żołnierzowi zawodowemu, który został zawieszony w czynnościach służbowych albo tymczasowo aresztowany, zawiesza się od najbliższego terminu płatności połowę ostatnio otrzymanego uposażenia zasadniczego oraz wypłatę dodatków o charakterze stałym. Skutek w postaci zawieszenia - od najbliższego terminu płatności - wypłaty uposażenia oraz innych należności pieniężnych jest przewidziany także w sytuacjach określonych w art. 93 ustawy i ma

miejsce m.in., gdy żołnierz zawodowy samowolnie opuścił miejsce pełnienia zawodowej służby wojskowej lub poza nim pozostaje. W razie uznania nieobecności za usprawiedliwioną wypłaca się żołnierzowi zawieszone uposażenie i inne należności pieniężne. Zawieszoną część uposażenia żołnierz zawodowy otrzymuje również, wraz z odsetkami ustawowymi, w razie umorzenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego albo uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu lub orzeczeniem dyscyplinarnym”.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z powyższych przepisów wynika, że „wystąpienie przewidzianych w art. 92 i art. 93 ustawy o służbie okoliczności skutkuje w zakresie prawa do wypłaty uposażenia, czyli okoliczności te mają wpływ wyłącznie na wypłatę uposażenia, konsekwencją ich zaistnienia jest niespełnienie na rzecz żołnierza zawodowego w całości lub w części świadczenia w postaci uposażenia i uzależnienie spełnienia tego świadczenia od ziszczenia się określonego warunku. W odróżnieniu od powyższego ustawa przewiduje utratę prawa do 1/30 części miesięcznego uposażenia za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności”.

Sąd Apelacyjny przyznał, że dopuszczalna jest interpretacja dokonana przez Sąd Okręgowy oraz organ rentowy, zgodnie z którą stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej wnioskodawcy przysługiwało w ostatnim miesiącu pełnienia służby jedynie uposażenie w wymiarze połowy uposażenia zasadniczego - należne do wypłaty. „Jeżeli w dniu 31 marca 2006 r. został wydany rozkaz o zawieszeniu połowy uposażenia zasadniczego i wypłaty dodatków o charakterze stałym, którego podstawę prawną stanowił art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej nie pozostawiający wątpliwości co do kategoryczności dyspozycji, to należnymi stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej było uposażenie zasadnicze w wysokości połowy tego uposażenia, bez żadnych dodatków. Taka interpretacja zakłada odniesienie się w zakresie ustalenia przysługującego uposażenia do ustawy o służbie wojskowej jako całości, tak jak nakazuje art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy zaopatrzeniowej. Jednakże konsekwencją przyjęcia tego poglądu jest sytuacja tego rodzaju, że jeżeli w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej żołnierz utracił prawo do całości/części uposażenia (nieusprawiedliwiona nieobecność), to uposażeniem należnym w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej będzie uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami, należne stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej, a więc przysługujące w wysokości odpowiednio zmniejszonej. Wydaje się, że ustawodawca nie zmierzał jednak do osiągnięcia takiego skutku”.

Dlatego możliwe jest również przyjęcie stanowiska odmiennego, zgodnie z którym „pod pojęciem uposażenia należnego żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, przy uwzględnieniu definicji uposażenia z ustawy zaopatrzeniowej, należy rozumieć uposażenie w wysokości odpowiadającej grupie uposażenia, do której zostało zaszeregowane zajmowane przez żołnierza zawodowego stanowisko służbowe i pogląd ten jest bardziej uzasadniony”. Okoliczności przewidziane w art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej „skutkują w zakresie prawa do wypłaty uposażenia, czyli mają wpływ wyłącznie na wypłatę uposażenia, konsekwencją ich zaistnienia jest niespełnienie na rzecz żołnierza zawodowego w całości lub w części świadczenia w postaci uposażenia i uzależnienie spełnienia tego świadczenia od ziszczenia się określonego warunku. Wobec tego należnymi - co do zasady i z mocy prawa - stosownie do przepisów tej ustawy będzie uposażenie zasadnicze w wysokości odpowiadającej grupie uposażenia, do której zostało zaszeregowane zajmowane przez żołnierza zawodowego stanowisko służbowe oraz dodatki. Okoliczności odnoszące skutek jedynie w zakresie wypłaty, prawa do wypłaty, nie powodują zmian w zakresie prawa i wysokości uposażenia należnego z mocy przepisów. Poza tym konsekwencje, jakie pociąga za sobą zawieszenie żołnierza zawodowego w czynnościach służbowych, zostały uregulowane w ustawie o służbie wojskowej, i aby dotyczyły one uprawnień do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego i ich wymiaru, w ocenie Sądu Apelacyjnego, musiałoby istnieć wyraźne ku temu wskazanie w ustawie, a takowego brak. Interpretacja przepisów dokonana przez Sąd Okręgowy doprowadziłaby do tego, że kolejną sankcją zawieszenia w czynnościach służbowych - nie przewidzianą w ustawie - byłoby znaczne obniżenie wysokości emerytury wojskowej, w sytuacji, gdy świadczenie to przysługuje z tytułu wysługi lat, a więc zasługi. Sankcja ta obowiązywałaby do czasu spełnienia warunków do otrzymania zawieszony części uposażenia, a jeżeli nie doszłoby do spełnienia tych przesłanek (art. 92 ust. 2 ustawy o służbie wojskowej), to emerytura pozostałaby w niezmienionej wysokości, czyli mimo, iż przepisy zaopatrzeniowe nie przewidują skutku polegającego na obniżeniu emerytury (por. art. 10 ustawy zaopatrzeniowej), skutek taki w efekcie by nastąpił. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe trudne jest do zaakceptowania. Dlatego wydaje się słusznym przyjęcie, że uposażenie należne, w myśl art. 5 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, to nie uposażenie przysługujące do wypłaty w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, ale należne w tym miesiącu z mocy przepisów rozstrzygających o prawie i wysokości

uposażenia ze względu na zajmowane przez żołnierza zawodowego stanowisko służbowe, wyznaczające jego status prawny”. Wykładnię, za którą opowiada się Sąd Apelacyjny wzmacnia zawarte w art. 5 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej wyrażenie „w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej”, które odnosi się oczywiście również do stanowiska służbowego zajmowanego przez żołnierza, skoro przepisy pragmatyki służbowej stanowią o pełnieniu służby na stanowisku służbowym w jednostce wojskowej. „Wobec czego zajmowanie stanowiska służbowego, nawet przy zawieszeniu w czynnościach służbowych, oznacza pełnienie służby. Stanowisko służbowe zaś determinuje wysokość uposażenia zasadniczego, bowiem to od grupy jego zaszeregowania zależy kwota tego uposażenia”. Wobec takich wątpliwości Sąd Apelacyjny uznał, że omawiana kwestia jest zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że ubezpieczony pełnił zawodową służbę wojskową do 31 maja 2006 r. na stanowisku służbowym starszego specjalisty w stopniu etatowym podpułkownika i z grupą zaszeregowania uposażenia zasadniczego w wysokości 4.350 zł miesięcznie. Postanowieniem prokuratora z dnia 23 marca 2006 r. przedstawiono ubezpieczonemu zarzuty popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k. w zbiegu z art. 271 § 3 k.k., co spowodowało z mocy prawa (art. 92 ust. 1 ustawy o uposażeniach) zawieszenie od najbliższego terminu płatności, tj. od kwietnia 2006 r., połowy ostatnio otrzymanego uposażenia zasadniczego oraz wypłatę dodatków o charakterze stałym, a także wypłatę należności, o których mowa w art. 94 oraz art. 95 ust. 1 i 3 tej ustawy. Wprawdzie w związku ze zwolnieniem ubezpieczonego z zawodowej służby wojskowej z dniem 31 maja 2006 r., wskutek upływu okresu wypowiedzenia stosunku służbowego dokonanego przez żołnierza zawodowego, prokurator uchylił zastosowany wobec ubezpieczonego środek zapobiegawczy, uznając, że „ustały przyczyny, wskutek których został on zastosowany”, to nie wystąpiły ustawowe okoliczności uzasadniające odzyskanie przez ubezpieczonego zawieszonych części uposażenia oraz innych należności pieniężnych zawieszonych wskutek wszczęcia postępowania karnego przeciwko ubezpieczonemu. Taki skutek „odwieszający” zawieszone składniki uposażenia wywołuje bowiem wyłącznie umorzenie postępowania karnego albo uniewinnienie prawomocnym wyrokiem sądu,

choćby nastąpiło to po zwolnieniu żołnierza zawodowego ze służby (art. 92 ust. 2 tej ustawy). W tym zakresie ubezpieczony bezpodstawnie utrzymywał zatem, że analogiczny skutek „przywracający” mu zawieszoną połowę ostatnio otrzymywanego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym i miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, należnych stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej nagrodą, wywoływało również uchylene środka zapobiegawczego spowodowane zwolnieniem go w trybie jego wypowiedzenia z zawodowej służby wojskowej.

Przenosząc takie ustalenia na grunt art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, który stanowi, że podstawę wymiaru emerytury stanowi uposażenie należne żołnierzowi w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, w związku z art. 3 ust. 1 pkt 8 tej ustawy, definiującym pojęcie uposażenia, jako uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym i miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, należne żołnierzowi zawodowemu stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, wstępnie należy zauważyć, że zacytowana definicja legalna określa ogólnie pojęcie uposażenia, bo „bez bliższego określenia tego pojęcia” (art. 3 ust. 1 *in principio* ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy), a zatem nie definiuje uposażenia należnego żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej przyjmowanego w tego rodzaju ustawowym „bliższym rozumieniu” do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wojskowej (art. 5 ust. 1 tej ustawy).

W rozpoznawanej sprawie nie ma wątpliwości, że w maju 2006 r., będącym dla ubezpieczonego ostatnim miesiącem pełnienia zawodowej służby wojskowej, otrzymał on wskutek ustawowego zawieszenia w czynnościach służbowych tylko połowę uposażenia zasadniczego. Wprawdzie z definicji legalnej uposażenia „bez bliższego określenia” (art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy) wynika, że podstawę wymiaru emerytury wojskowej stanowi uposażenie wraz z dodatkami o charakterze stałym i miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, ale równocześnie składniki te powinny być należne stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej. Tymczasem w kwestii uposażeń art. 92 ust. 1 tej ustawy przewiduje - w razie zawieszenia żołnierza zawodowego w czynnościach służbowych albo tymczasowego aresztowania - obligatoryjne zawieszenie od najbliższego terminu płatności połowy ostatnio otrzymanego uposażenia zasadniczego oraz wypłaty dodatków o charakterze stałym, a także wypłaty należności, o których mowa

w art. 94 oraz art. 95 ust. 1 i 3 tej ustawy. Zważywszy ponadto, że uposażenie należne to świadczenie roszczeniowe, które zgodnie z przepisami prawa należy się w ostatnim miesiącu pełnienia służby wojskowej, w rozpoznawanej sprawie nie podlega kwestii, że wyłącznie połowa ostatnio otrzymanego uposażenia zasadniczego była roszczeniowym, tj. należnym ubezpieczonemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, składnikiem uposażenia stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej, ponieważ od kwietnia 2006 r. zawieszono mu drugą połowę ostatnio otrzymanego uposażenia zasadniczego oraz dodatki o charakterze stałym i miesięczną równowartość dodatkowego uposażenia rocznego, które co do zasady na ogół wchodzi do podstawy wymiaru emerytury wojskowej. Skoro zatem wystąpiło ustawowe obligatoryjne ograniczenie należnego ubezpieczonemu uposażenia w ostatnim miesiącu służby wojskowej i było ono stosowne do przepisów ustawy o służbie wojskowej (art. 92 ust. 1), to wyłącznie tak ograniczone uposażenie stanowiło ustawową podstawę wymiaru należnej mu emerytury wojskowej, bo ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy nie przewiduje możliwości ustalenia podstawy wymiaru emerytury wojskowej od innych składników uposażenia niż należne w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej stosownie do przepisów ustawy o służbie wojskowej. Zważywszy, że skutek w postaci przywrócenia zawieszonych części uposażenia wraz z dodatkami może wywołać wyłącznie umorzenie postępowania karnego albo uniewinnienie prawomocnym wyrokiem sądu (art. 92 ust. 2 ustawy), to tylko takie zdarzenia mogłyby uprawniać ubezpieczonego do żądania obliczenia na nowo należnej mu emerytury wojskowej od dnia wymagalności pełnego uposażenia należnego w ostatnim miesiącu pełnienia służby wojskowej, obejmującego wszystkie składniki określone w art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, choćby zdarzenia reaktywujące takie pełne należne mu uposażenie wraz z dodatkami wystąpiły już po zwolnieniu żołnierza ze służby wojskowej.

Skoro zatem ustalenie uposażenia należnego żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej następuje w każdym razie na podstawie przepisów ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, to - w razie zawieszenia żołnierza zawodowego w czynnościach służbowych, które prowadzi z mocy prawa do zawieszenia połowy uposażenia wraz z dodatkami od najbliższego terminu płatności (miesięcznie z góry - art. 81 ust. 1 ustawy o uposażeniach) - tylko tak ustawowo ograniczone uposażenie stanowi podstawę wymiaru wojskowej emerytury lub renty, która przysługuje od uposażenia należnego, tj. wypłaconego w

ostatnim miesiącu pełnienia służby wojskowej zgodnie z przepisami dotyczącymi tej służby.

W ocenie Sądu Najwyższego, już zatem w świetle rezultatów wykładni gramatycznej omówionych przepisów nie powinno budzić wątpliwości, że pod pojęciem uposażenia należnego w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pełnienia służby wojskowej należy rozumieć uposażenie należne i wypłacane żołnierzowi na podstawie przepisów ustawy o służbie wojskowej (art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). W konsekwencji zawieszenie uprawnień do uposażenia w trybie art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej bezpośrednio wpłynęło na ograniczenie ubezpieczonemu podstawy wymiaru wojskowej emerytury do wielkości uposażenia należnego w ostatnim miesiącu pełnienia służby, tj. uposażenia faktycznie wypłaconego w ostatnim miesiącu pełnienia tej służby przez żołnierza zawieszonego w czynnościach służbowych. Zawieszenie połowy uposażenia oraz dodatków o charakterze stałym i równowartości dodatkowego uposażenia rocznego prowadzi zatem do ograniczenia podstawy wymiaru emerytury wojskowej, która nie może być przecież ustalona niezgodnie z przepisami ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, przewidującymi obligatoryjne zawieszenie uprawnień do istotnych elementów uposażenia wojskowego jako skutek prawny zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych w okresie, który obejmował ostatni miesiąc pełnienia tej służby. Odzyskanie prawa do zawieszonych składników uposażenia wojskowego, może nastąpić wyłącznie w wyniku umorzenia postępowania karnego lub uniewinnienia żołnierza wyrokiem sądu, co przełoży się na możliwość żądania ponownego ustalenia wysokości emerytury wojskowej od dnia wymagalności wszystkich wcześniej zawieszonych składników uposażenia wojskowego (art. 92 ust. 2 ustawy o służbie wojskowej w związku z art. 110 i nast. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w związku z art. 11 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy).

Dokonaną interpretację wzmacniają reguły wykładni celowościowej i funkcjonalnej przepisów pragmatyki służbowej i ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, które nie mogą być wykładane w nieracjonalny sposób, że wcześniejsze rozwiązanie stosunku służbowego przez zawieszonego w czynnościach służbowych żołnierza zawodowego, będące w rozpoznawanej sprawie swoistą „rejteradą” z zawodowej służby wojskowej na emeryturę wojskową, z uwagi na potencjalnie grożące sankcje

karne, mogły uprawniać go do uzyskania wyższego wojskowego zaopatrzenia emerytalnego, przysługującego w wysokości 75% podstawy wymiaru liczonej od wszystkich składników pełnego uposażenia, od wysokości wypłaconego 50% należnego uposażenia zasadniczego w ostatnim miesiącu służby wskutek zawieszenia go w czynnościach służbowych (art. 92 ust. 1 ustawy o służbie wojskowej).

Warto ponadto zwrócić uwagę, że prawo do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego nie przysługuje żołnierzowi, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub na karę degradacji za przestępstwo, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby (art. 10 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy). Zarzucane ubezpieczonemu czyny przestępcze (art. 213 § 2 k.k. w zbiegu z art. 271 § 3 k.k.) zagrożone są tego rodzaju sankcjami karnymi prowadzącymi do potencjalnej utraty całości wojskowych uprawnień emerytalnych. W konsekwencji należy wykluczyć taką interpretację wojskowych przepisów emerytalnych, która uprawniałaby ubezpieczonego do nabycia pełnej emerytury wojskowej, pomimo zawieszenia uprawnień do uposażenia w okresie obejmującym ostatni miesiąc pełnienia zawodowej służby wojskowej, które to świadczenie emerytalne może utracić w całości w przypadku orzeczenia tego rodzaju sankcji karnych. Natomiast umorzenie postępowania karnego lub uniewinnienie żołnierza wyrokiem sądu przełoży się na możliwość żądania ponownego ustalenia wysokości emerytury wojskowej od dnia wymagalności, co gwarantuje niepokrzywdzenie takiego żołnierza zarówno w zakresie odzyskania pełnych świadczeń uposażeniowych, jak i pochodnych od nich świadczeń emerytalnych.

Mając powyższe na uwadze, sprawiedliwe i zgodne z prawem rozpoznanie przedstawionego zagadnienia prawnego wymagało podjęcia uchwały jak w sentencji.

=====